

**Opiskelijan arvioinnin
ja ammattiosaamisen
näyttöjen
toteuttamisperiaatteet**

SISÄLTÖ

1 Arvioinnin tehtävät	4
2 Arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit	4
2.1 Arvioinnin kohteet.....	5
2.2 Ammattiosaamisen näytön arvioinnin kohteet.....	5
2.3 Arviointikriteerit.....	6
3 Lähtötilanne	7
3.1 Alkukartoitus.....	7
3.2 Alkukartoitusten toimintamalli.....	7
4. Arvioinnista tiedottaminen	8
5 Osaamisen tunnustamisen yleiset periaatteet	9
5.1 Osaamisen tunnustamista ohjaavat säädökset ja määräykset.....	10
5.2 Osaamisen tunnustamisen ja hyväksilukujen arvosanat.....	10
6 Tunnustettava osaaminen	12
6.1 Tunnustettavan osaamisen määrä ja osaamisen ajantasaisuus.....	12
6.2 Lukio- opintojen tunnustaminen.....	12
6.3 Osaamisen tunnustaminen ammatillisesta perustutkinnosta.....	13
6.4 Työkokemuksella hankitun osaamisen tunnustaminen.....	14
6.5 Osaamisen tunnustaminen/ hyväksilukeminen ulkomailla suoritetuista opinnoista tai työkokemuksesta.....	14
6.6 Varusmies- ja siviilipalvelusta hyväksilukeminen / osaamisen tunnustaminen.....	14
6.7 Muu osaamisen tunnustaminen / hyväksilukeminen.....	14
7 Arvioinnin toteuttaminen	16
7.1 Ammattiosaamisen näytön toteuttaminen ja arviointi.....	16
7.2 Ammattiosaamisen näyttö ja työssäoppiminen.....	16
7.3 Ammattiosaamisen näyttö muualla kuin työssäoppimispaikalla.....	18
7.4 Arvioinnista päättäminen.....	18
7.5 Ammattiosaamisen näytön arvosanan antaminen ja tallentaminen.....	19
8 Yhteisten opintojen ja valinnaisten opintojen arviointi	19
9 Opintokokonaisuuden arvosanan muodostuminen	20
9.1 Vaatimustasot ja arvosana-asteikko.....	20
10 Opinnoissa eteneminen	21
10.1 Arvioinnin uusiminen ja arvosanan korottaminen.....	21
10.2 Ammattiosaamisen näytön uusiminen ja arvosanan korottaminen.....	21
11 Arvioinnin oikaiseminen	22
12 Todistukset ja dokumentointi	23
13 Arviointi erityisopetuksessa	25
13.1 Mukautetut ja muutetut tavoitteet.....	25
13.2 Milloin mukautetaan.....	26
13.3 Erityisopiskelijan arviointi ammattiosaamisen näyöissä.....	26
13.4 Todistus.....	27
14 Maahanmuuttajaopiskelijoiden arviointi	27
LIITTEET	
LIITE 1 Esimerkki; Ammattiosaamisen näytön arviointi.....	28
LIITE 2 Arvioinnin oikaisupyyntö, ensimmäinen oikaisuvaihe.....	29
LIITE 3 Muutoksenhakuohje.....	30
LIITE 4 Arvioinnin oikaisupyyntö, toinen oikaisuvaihe.....	31
LIITE 5 Opetussuunnitelman perusteiden mukainen koulutus ja näyttötutkinnot	32

Saatteeksi

Opiskelijan arvioinnin ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisperiaatteet on osa Koulutuskeskus Salpauksen opetussuunnitelman yhteistä osaa.

Opiskelijoiden arviointia ohjaavat laki ja asetus ammatillisesta koulutuksesta (L601/2005; A 603/2005 ja Opetushallituksen määräys arvioinnista (OPH 30.9.2005, Dnro32/011/2005), joka on sisällytetty opetussuunnitelman perusteisiin.

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelmaansa opiskelijan arvioinnin kokonaisuuden suunnitelma, johon sisältyy toimitielimen hyväksymä suunnitelma ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista. Koulutuskeskus Salpauksessa toimitielin on nimetty ammattiosaamisen toimikunnaksi. Koska ammattiosaamisen toimikunnalle kuuluu myös muun arvioinnin oikaisu; tässä opetussuunnitelman yhteisen osan liitteessä kuvataan mahdollisimman kattavasti kaikki opiskelijan arviointiin liittyvät asiat säädöksineen. Elokuussa - 2006 alkaneessa, ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelijan ammatillista osaamista arvioidaan muun arvioinnin lisäksi ammattiosaamisen näytöin.

Tässä opetussuunnitelman yhteisen osan liitteessä käsitellään perusteellisesti osaamisen tunnustamiseen liittyviä asioita ja ammattiosaamisen näytön arvosanan antamiseen ja tallentamiseen liittyviä keskeisiä asioita. Useita kohtia on laajennettu ja tarkennettu viime lukuvuoden aikana saadun kokemustiedon perusteella. Tiedot tarkentuvat ja muuttuvat edelleenkin, mutta silti katsoimme tarpeelliseksi painattaa tämän kirjaseksi, jota on helppo pitää mukana esimerkiksi työssäoppimispaikoissa. Lisäksi liitteeseen 5 on koottu yhteenveto opetussuunnitelmaperusteisen koulutuksen ja näyttötutkintoperusteisen koulutuksen yhtäläisyyksistä ja eroista, koska näihin kysymyksiin opettajat joutuvat usein vastaamaan.

Kiitos kaikille työryhmän jäsenille: Päivi Saarelainen, Maarit Kuosa, Irja Rantanen, Minna Vesaja, Heikki Tuomainen, Riitta Murtorinne, Kaisu Nyman, Hannu Hannila, Raija Kosunen sekä opinto-ohjaajien tiimi.

Toivon, että tämä kirjanen palvelee Teitä opettajia vaativassa tehtävässänne!

*Marita Modenius
rehtori*

1 Arvioinnin tehtävät

Arviointi tukee opiskelijan minäkuvan kehittymistä ja kasvua ammatti-ihmisenä, Arviointi tuottaa tietoa opiskelijan osaamisesta opiskelijalle itselleen, opettajille, työnantajille ja jatko-opintoihin pyrkimistä varten. Opiskelija saattaa eri syistä tarvita yksilöllisiä opetusjärjestelyitä ja pidennettyä opiskeluaikaa. Arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelijaa opintojen aikana kehittymään vähintään tyydyttävälle osaamisen tasolle, koska se on tutkintotodistuksen saamisen edellytys, lisäksi kehitetään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Arviointitietoa käytetään suunniteltaessa sitä, miten opiskelijan kehittymistä tuetaan jatkossa.

Arviointi on olennainen osa opiskelijan ohjausta ja tukemista. Arvioinnin toteuttamisen periaatteet liittyvät niihin arvoihin ja oppimiskäsitykseen, jotka on määritelty opetussuunnitelman yhteisessä osassa. Opintokokonaisuuksien opinnot suunnitellaan oppimisprosessiksi, joka tukee opiskelijan oppimista ja kasvua ammatti-ihmisenä. Eri opintojaksoista muodostuu välitavoitteita, jotka johtavat kohti opintokokonaisuuden edellyttämää osaamista.

2 Arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit

Opiskelijan arvioinnin on oltava laadullista eli opiskelijan osaamista on verrattava opintokokonaisuuksien tavoitteisiin ja niiden pohjalta laadittuihin arviointikriteereihin. Laadullisessa arvioinnissa osaamista arvioidaan toiminnan laadullisena muutosena, mikä sisältää myös osattavien tehtävien määrällisen muutoksen.

Opiskelijoiden suorituksia ei verrata toisten opiskelijoiden osaamiseen. Opiskelijan osaamisen arviointi ei ole riippuvainen siitä, kuinka kauan häneltä menee tavoitteena olevan osaamisen saavuttamiseen. Arvioinnin on kohdistuttava työprosessien, työtehtävien (työmenetelmien, välineiden, materiaalin), työn perustana olevan tiedon ja työturvallisuuden hallintaan sekä yhteisiin painotuksiin ja kaikille aloille yhteiseen ydinosaamiseen. Kohteena on osaaminen laajasti. Perustutkintokohtaisissa opetussuunnitelmissa osaaminen määritellään opintokokonaisuuksittain.

Tutkintokohtaisessa arviointisuunnitelmassa tulee määritellä opintokokonaisuuksien arviointikriteerit tyydyttävän, hyvän ja kiihdyttävän osaamisen pohjalta. Tutkintokohtaisten opetussuunnitelmien arvioinnin toteuttamissuunnitelmissa on määriteltävä arviointien suhteet (ammattiosaamisen näyttö/muu arviointi) opintokokonaisuuden arvosanaa muodostettaessa.

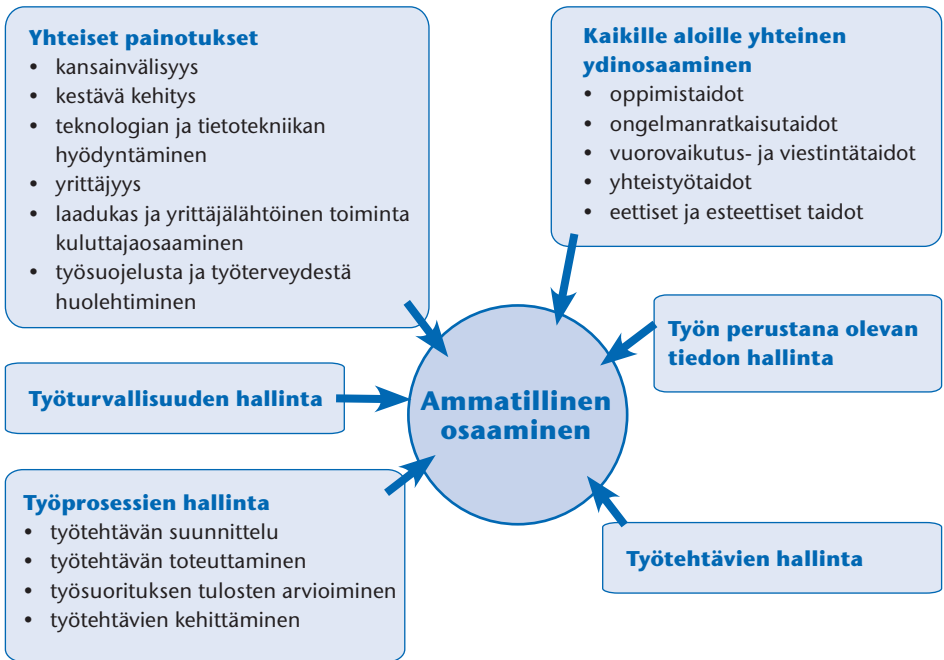
Opintokokonaisuuksien arviointia toteutetaan viisiportaisesti, mutta T2 ja H4 –tasoja ei tarvitse määritellä eikä kirjata suunnitelmiin.

(Kriteerit 3-portaisesti, arviointi toteutetaan 5-portaisesti.)

2.1 Arvioinnin kohteet

Kaikkia opetussuunnitelman perusteiden mukaisia arvioinnin kohteita ei arvioida kaikissa tilanteissa. Ammattiosaamisen näytössä arvioitavina ovat ne arvioinnin kohteet, jotka ovat kansallisissa näyttöaineistoissa ja joista arvioija pystyy tekemään luotettavia havaintoja näyttöä seuraamalla.

Arvioinnin kohteet ovat kaikissa tutkinnoissa opetussuunnitelman perusteiden mukaan seuraavat:

2.2 Ammattiosaamisen näytön arvioinnin kohteet

- työprosessin hallinta
- työtehtävän hallinta
- työn perustana olevan tiedon hallinta
- työturvallisuuden hallinta
- ydinosaaminen
- yhteiset painotukset

Näyttöaineistoissa on kuvattu arviointikohteittain kyseisen opintokokonaisuuden näytössä vaadittu osaaminen. Nämä arviointikohteet on kuvattu kansallisissa näyttöaineistoissa ja näistä toteutetaan koulutuksen järjestäjän ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamissuunnitelman mukainen osaaminen.

2.3 Arviointikriteerit

Tutkintokohtainen opetussuunnitelma määrittää arviointikriteerit tarkemmin. Pääsääntöisesti arviointi voidaan toteuttaa seuraavien arviointitasojen mukaisesti.

Tyydyttävä

Opiskelijan on pystyttävä työllistymään tutkintoa vastaavalle ammattialalle ja koulutusohjelman mukaisiin tehtäviin joistakin työtaitojen ja tiedollisen osaamisen puutteista huolimatta. Opiskelijan on osattava käyttää tavallisimpia työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja sekä osattava alan perustehtävät. Opiskelijan on osattava toimia tutussa ympäristössä ja tutuissa vuorovaikutustilanteissa. Hänen on osattava käyttää omaksumiaan taitoja ja työn perustana olevaa tietoa harjoitelluissa, usein toistuvissa tilanteissa. Hänen on osattava ohjattuna etsiä työhönsä liittyvää tietoa sekä esittää se ymmärrettävästi suullisesti ja kirjallisesti. Hänen tulee tehdä annetut tehtävät ja osata arvioida itseään ja työnsä onnistumista. Hänen tulee tehdä annetut tehtävät ja osata arvioida itseään ja työnsä onnistumista. Hänen tulee noudattaa työaikoja, työturvallisuusohjeita, muita sopimuksia ja ohjeita sekä neuvotella poikkeamista.

Hyvä

Opiskelijan on osattava käyttää alan työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja. Hänen on osattava alansa keskeiset työtehtävät. Opiskelijan on osattava toimia erilaisissa tilanteissa ja ryhmässä sekä käyttää omaksumiaan taitoja ja työn perustana olevaa tietoa uusissa tilanteissa. Hänen on osattava luokitella, vertailla ja jäsentää hankkimaansa tietoa sekä muokata sitä käyttökelpoiseksi. Opiskelijan on osattava hahmottaa työnsä kokonaisuutena. Hänen on osattava ottaa huomioon työpaikkansa

erityistarpeita. Opiskelijan on osattava selvittää sääntöjä ja ohjeita erilaisissa tilanteissa ja noudatettava työturvallisuusohjeita. Opiskelijan on tehtävä annetut tehtävät oma-aloitteisesti ja arvioitava itseään ja työtään monipuolisesti. Hänen on osattava arvioida tiedon oikeellisuutta ja luotettavuutta.

Kiitettävä

Opiskelijan on osattava tietoisesti valita työhönsä sopivimmat työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit sekä käyttää menetelmiä ja välineitä oikein. Hänen on osattava arvioida ja kehittää työskentelytapojaan. Hänen on osattava toimia aktiivisesti ja kannustavasti erilaisissa tilanteissa ja ryhmässä ja eri sidosryhmien kanssa. Hänen on osattava löytää ratkaisuja ja osata ratkaista ristiriitatilanteita. Opiskelijan on osattava tehdä oma-aloitteisesti muitakin kuin annettuja tehtäviä. Hänen on osattava kehittää omaa työtään, työympäristöään ja työturvallisuutta sekä arvioida itseään monipuolisesti voidakseen toimia muuttuvissa oloissa. Opiskelijan on osattava arvioida hankkimaansa tiedon oikeellisuutta ja luotettavuutta. Hänen on osattava luokitella, vertailla ja jäsentää hankkimaansa tietoa sekä muokata sitä käyttökelpoiseksi ja tehdä johtopäätöksiä. Hänen on osattava asettaa asioita tärkeysjärjestykseen, tehdä suunnitelmia ja pohtia erilaisten vaihtoehtojen vaikutuksia niin, että hän osaa valita niistä kulloinkin sopivimman. Opiskelijan on osattava toiminnassaan ottaa huomioon työpaikan erityistarpeita. Hänen on osattava hahmottaa työnsä osaksi työpaikkansa ja koko toimintaympäristön toimintaa.

3. Lähtötasotilanne

3.1 Alkukartoitus

Oppimisstudiot hoitavat alkukartoitus-ten koordinoinnin, vaikkakin kartoitusten teettäminen ja niistä raportoiminen on ryhmänohjaajan tehtävä. Alkukartoitukset tehdään matematiikassa, äidinkielessä ja englannissa, mikäli niitä ei ole tehty pääsykokeissa. Alkukartoituksen tarkoituksena on ennaltaehkäisevästi kartoittaa opiskeluvalmiudet ja löytää opiskelijat, joilla mahdollisesti tulee tuen tarvetta tulevissa opin-

noissa. Tiedot toimivat myös lisätyökaluna HOJKS - prosessin käynnistämisessä. Alkukartoituksessa on määritelty pisterajat, joiden alapuolelle jääneiden opiskelijoiden tilanne tulee arvioida tarkemmin. Alkukartoituksen tietoja varten on laadittu lähtötaso yhteenvetolomake, johon tulokset kerätään. Lähtötaso yhteenvetolomakkeeseen tulee myös numerot peruskoulun päättötodistuksesta.

3.2 Alkukartoitusten toimintamalli

4. Arvioinnista tiedottaminen

Kaikille opiskelijoille ja arviointiin osallis-
tuville tiedotetaan ennen ko.opintojen al-
kamista sekä opintojen aikana arvioinnin
periaatteista ja niiden soveltamisesta. Seu-
raavista asioita on tiedotettava:

- arvioinnin tehtävistä, kohteista ja kriteereistä,
- arvosanan muodostumisesta ja arvosana-asteikosta,
- opinnoissa etenemisestä ja arvosanan korottamisesta,
- opintojen jatkamisesta hylättyjen opintokokonaisuuksien ja -jaksojen jälkeen,
- työssäoppimisen arvioinnista,
- ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista,
- muusta arvioinnista,
- [arvioinnin oikaisemisesta](#),
- aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta,
- arvosanojen dokumentoinnista ja säilyttämisestä sekä
- opintosuoritusotteen ja tutkinto-todistuksen sisällöstä.

Ammatillisten opettajien tehtävänä on tiedottaa arvioinnista opiskelijoille ja työ-elämän edustajille. [Jokaisen opintokokonaisuuden yhteydessä on oltava selvillä käytettävät arviointimenetelmät. Tiedot-taminen on dokumentoitava \(esimerkiksi päiväkirjamerkintä\).](#)

Arvioinnin toteuttamisprosessin vaiheet:

- opiskelijan lähtötason kartoitus
- osaamisen tunnustaminen
- oppimisen arviointi= arvioidaan opiskelijan oppimisprosessia eli seurataan, miten oppiminen edistyy
- osaamisen(oppimistulosten arviointi) =arvioidaan, mitä opiskelija osaa oppimisensa jälkeen
- arvosanan antaminen
- arviointitiedon tallentaminen
- opintosuoritusten uusiminen ja arvosanojen korottaminen
- arvioinnin oikaiseminen
- tutkintotodistuksen antaminen

5. Osaamisen tunnustamisen yleiset periaatteet

Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja vaatimuksia keskeisiltä osiltaan vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustamisella voidaan opiskelijalle lukea hyväksi ja korvata tutkinnon pakollisia, valinnaisia tai vapaasti valittavia opintoja. Osaamisen vastaavuus on osoitettava. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään ennen mainittujen opintojen tai hyväksiluettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. (L601/2005, 30§).

Osaamisen tunnustamisella ja hyväksilukemisella vältetään opintojen päällekkäisyyttä ja pyritään lyhentämään opiskeluaikaa. Tämä lisää koulutuksen taloudellisuutta, tehokkuutta ja joustavuutta. Hankitun osaamisen tunnustaminen on osa elinikäisen oppimisen periaatetta: osaaminen tulee näkyväksi ja osaamiselle annetaan sille kuuluva arvo. Opiskelijan yksilöllisyys korostuu. (Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelmat ja näyttötutkinnon perusteet, OPH 1999 – 2005.)

Osaamisen tunnustamisella tarkoitetaan sitä, että esimerkiksi opiskelijan muussa oppilaitoksessa suorittama opintokokonaisuus tai muutoin hankittu osaaminen tunnustetaan. Arvioinnissa verrataan suoritusta tutkintokohtaisen opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Hyväksilukemisella tarkoitetaan sitä, että esimerkiksi opiskelijan muussa oppilaitoksessa suorittaman tutkinnon opintokokonaisuuden arvosanan pohjalta tehdään hyväksiluku ja arvosana merkitään opintokokonaisuuden arvosanaksi.

Opinto-ohjaaja ja ryhmänohjaaja tiedottavat opiskelijalle opintojen alussa osaamisen tunnustamisesta ja sen toteuttamisesta. Osaamisen tunnustamisesta tiedotetaan

myös opiskelijan oppaassa. Opiskelijan tulee erikseen hakea muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen arvioimista ja tunnustamista. Hakemus tulee tehdä riittävän ajoissa ennen mainittujen opintojen alkamista. Opiskelijan tulee esittää osaamisen arvioinnin edellyttämä selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. (L 601/2005, A 603/2005).

Osaamisen tunnustamisesta päätöksen tekee aineen opettaja ja/tai opinto-ohjaaja. Silloin kun opiskelijalla on aiemmissa suorituksissaan arviointi opintokokonaisuudesta, päätöksen voi tehdä opinto-ohjaaja (esim. opiskelijalla lukion päättödistus tai todistus toisesta ammatillisesta tutkinnosta). Mikäli opiskelija on suorittanut vain osan opintojaksoista, opettavan opettajan tulee arvioida suoritettujen opintojen sisällöllinen vastaavuus nyt suoritettavana olevan tutkinnon opintojen kanssa ja hän tekee päätöksen osaamisen tunnustamisesta.

Osaamisen tunnustamista tehtäessä käytetään perusteena esim. todistuksia, opintokortteja, kurssi- ja työtodistuksia. Työssä hankittua osaamista voidaan tunnustaa esim. siten, että opiskelija suorittaa ammatiosaamisen näytön suunniteltua aiemmin. Myös muita menetelmiä voidaan käyttää. (Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelmat ja näyttötutkinnon perusteet, OPH 1999 – 2005.)

Osaamisen tunnustamista koskevat päätökset tehdään kirjallisina ja niihin liitetään valitusosoitus (L 601/2005). Päätökseen tyytymätön opiskelija voi hakea siihen **oikaisua päätöksen tehneeltä opettajalta tai opinto-ohjaajalta** 14 vuorokauden kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta (L 601/2005, 25§). Oikaisupyynnön jälkeiseen arviointipäätökseen tyytymätön opiskelija voi hakea muutosta ammatiosaamisen toimikunnalta.

Opiskelijan muualla suorittamien hyväksiluettujen opintojen tai muutoin hankitun osaamisen arvosanat merkitään opiskelijalle annettavaan todistukseen (A 603/2005, 13§).

5.1 Osaamisen tunnustamista ohjaavat säädökset ja määräykset

Osaamisen tunnustamista ja hyväksilukemista ohjataan lailla, asetuksilla, opetus suunnitelman perusteilla, koulutuksen järjestäjän hyväksymällä opetussuunnitelman yhteisellä osalla ja tutkintokohtaisella osaamisen tunnustamisen ja hyväksilukemisen suunnitelmalla. Osaamisen tunnustaminen ja hyväksilukeminen ovat osa opiskelijan arviointia.

1. Laki ja asetus ammatillisesta koulutuksesta muutoksineen (L 601/2005, A 603/2005)
2. Opetushallituksen määräykset ammatillisen koulutuksen tutkintokohtaisista opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteista muutoksineen (1999-2005)
3. Koulutuskeskus Salpauksen opetussuunnitelman yhteinen osa, Opiskelijan arvioinnin ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisperiaatteet (2006)

5.2 Osaamisen tunnustamisen ja hyväksilukujen arvosanat

Oppilaitoksen on verrattava, että tunnustettavat opinnot tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat opetussuunnitelman perusteiden tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Opiskelijan on osoitettava tarvittaessa vastaavuus. Vastaavuuden tarkistaminen on opintokokonaisuuden opettajan vastuulla. Vapaasti valittaviin opintoihin tunnustaminen voidaan tehdä ilman arvosanaa.

Opintokokonaisuuden osa

- voidaan hyväksilukea ilman arvosanaa. Opintokokonaisuudesta täytyy pystyä antamaan arvosana. Opintokokonaisuuden osan korvaava / hyväksiluettava osaaminen merkitään opintorekisteriin vastaavan opintokokonaisuuden opintojaksona. Päättötodistuksessa ei tällöin näy, missä osaaminen on hankittu.
- opintokokonaisuuden osasta suoritettut näytöt tulee hyväksyä osaksi opintokokonaisuuden näyttöä, mikäli näin toteutettujen näyttöjen arviointitiedot on tallennettu (A 603/2005,11 a §) mukaisesti. Ammattiosaamisen näyttön arvosana tulee tallentaa opintokokonaisuuksittain ja arviointikohteittain. Näytön arvosana on perusteltava arviointiaineistossa. Jos näyttö kattaa vain osan opintokokonaisuutta on aineisto tallennettava siten, että kokonaisuuden arvosana voidaan antaa. Ammattiosaamisen näyttöjen arvosanat merkitään opintokokonaisuuksittain näyttötodistukseen.

Opintokokonaisuus

- Kun opiskelijan aikaisemmat opinnot, toisessa oppilaitoksessa samanaikaisesti suoritettut opinnot tai muutoin hankittu osaaminen kattavat koko opintokokonaisuuden, arvosana on merkittävä päättötodistukseen suoritettavan tutkinnon opintokokonaisuuksina laajuuksineen ja mainittava, missä osaaminen on hankittu.
- Opiskelijan aikaisemmin suorittamat ammattiosaamisen näytöt, jotka kattavat koko opintokokonaisuuden keskeisen osaamisen, tulee merkitä arvosanoineen näyttötodistukseen. Jos arvosana-asteikko eroaa, on käytettävä muuntokaavaa. Todistukseen merkitään viitteeksi arvioinnin antaneen oppilaitoksen nimi.

- Jos muualla suoritetusta opintokokonaisuudesta tai muutoin hankitusta opinto-kokonaisuuden kattavasta osaamisesta ei ole arvosanaa tulee järjestää arviointi. Koulutuskeskus Salpauksen ohjeen mukaan arviointi perustuu todistuksiin, opintokortteihin, kurssi- ja työtodistuksiin. Tutkintokohtaisissa opetussuunnitelmissa voidaan ohjeistaa arviointimenetelmät. (Opetussuunnitelman perusteet 2005; Koulutuskeskus Salpaus 2006.)

Arvosanojen muuntaminen

Opiskelijaa arvioidaan sen oppilaitoksen arviointikäytännön mukaan, missä hän suorittaa opintokokonaisuuksia tai sen osia. Jos arvosana-asteikot poikkeavat toisistaan, osaamista tunnustavan oppilaitoksen on muunnettava arvosanat ja määriteltävä vastaavuus opiskelijan eduksi. Arvosana-asteikosta säädetään asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta (A 603/2005, 10 §)

Lukion arvosana-asteikko (5 – 10)	Ammatillisen oppilaitoksen arvosana-asteikko (1 – 5)	Asteikko (1 – 3)
erinomainen 10	kiitettävä 5	3
kiitettävä 9	kiitettävä 5	3
hyvä 8	hyvä 4	2
tydyttävä 7	hyvä 3	2
kohtalainen 6	tydyttävä 2	1
välttävä 5	tydyttävä 1	1

Arvosanojen korottaminen

Osaamisen tunnustamisella korvattujen / hyväksiluettujen opintojen arvosanoja voi korottaa koulutuksen aikana! Koulutuksen päätyttyä niitä voi korottaa yksityisopiskelijana.

6. Tunnustettava osaaminen

6.1 Tunnustettavan osaamisen määrä ja osaamisen ajantasaisuus

Opiskelijan oikeus on saada opetussuunnitelman tavoitteita keskeisiltä osiltaan vastaavat aikaisemmin suoritettut opinnot tai muutoin hankittu osaaminen tunnustettua. **Koulutuksenjärjestäjällä ei ole tässä harkintavalttaa vaan osaaminen on tunnustettava.**

Osaamisen tunnustamisella korvattavien / hyväksiluettavien opintojen määrällä ei ole ylärajaa. Valtakunnallisesti ei määritellä, miten aiemmin hankittu osaaminen vastaa korvattavien / hyväksiluettavien opintojen laajuuksia opintoviikkoina. Tästä koulutuksenjärjestäjän on päätettävä **tutkinnoittain.**

Aikaisemmin hankitulle osaamiselle ei voi asettaa mitään yleistä aikarajaa, jota ennen hankittua osaamista ei voi tunnustaa. **Suoritettut tutkinnot eivät vanhene, mutta osaaminen voi vanhentua.** Alan kehitys on huomioitava ja osaamisen ajantasaisuus varmistettava tarvittaessa esim. näytöllä.

6.2 Lukio-opintojen tunnustaminen

Siirryttäessä lukio-opinnoista toisen asteen koulutukseen tunnustetaan osaaminen ainakin yhteisten opintojen 20 ov ja vapaasti valittavien opintojen 10 ov osalta. **Olennaista osaamisen tunnustamisessa on erottaa koko lukion oppimäärän suorittaminen lukion kurssien suorittamisesta.** Silloin kun opiskelijalla on lukiossa suoritettuja kursseja mutta ei koko oppimäärää, tunnustetaan opiskelijan osaaminen siltä osin kuin se vastaa kyseisen ammatillisen perustutkinnon tavoitteita.

Lukio-opintojen tunnustaminen päättötodistuksen pohjalta:

Ammatillisen perustutkinnon
 - yhteisiin opintoihin 20 ov
 - vapaasti valittaviin opintoihin 10 ov
 - ammatillisiin opintoihin sisältyviin muihin valinnaisiin opintoihin 10 ov
 luetaan hyväksi ne vastaavat lukion opinnot, joista on oppimäärän arvosana. Hyväksiluku tehdään kokonaisarvosanasta.

Yhteisistä opinnoista on aina oltava arvosana. Jos oppimäärästä on arviointi S, H tai suoritettu, opiskelijan on hankittava arvosana aikaisemmasta oppilaitoksesta.

Tunnustettujen opintojen arvosanat siirretään aina tutkintotodistukseen, poikkeuksena vapaasti valittavat opinnot, jotka opiskelija niin halutessaan voi jättää arvosanatta. Arvosanat muunnetaan muuntoasteikolla. Arvosanat merkitään tutkintotodistukseen ammatillisten opintojen laajuuksina. Alaviitteellä merkitään tieto siitä, missä opinnot on suoritettu.

Lukion erillisten kurssien tunnustaminen:

A:

- **yhteisten opintojen pakollisiin opintoihin 16 ov** ja niihin valinnaisiin opintoihin, joista opetussuunnitelman perusteisiin on laadittu tavoitteet.
 Opintosuoritusrekisteriin kurssit viedään vastaavan opintokokonaisuuden opintojaksoina ja **tutkintotodistukseen ko. opintokokonaisuuden arvosana annetaan ammatillisen koulutuksen arvosanana.**

Kunkin aineen opettaja/t antaa opiskelijalle opintokokonaisuuden arvosanan!

B:

- **yhteisten opintojen valinnaisiin 1 – 4 ov**, joista opetussuunnitelman perusteisiin ei ole laadittu tavoitteita
- **ammattillisten opintojen muihin valinnaisiin opintoihin 10 ov**
- **vapaasti valittaviin opintoihin 10 ov**

Tällöin ne merkitään opintosuoritusrekisteriin ja tutkintotodistukseen lukion suorituksina. Alaviitteellä merkitään tieto siitä, missä opinnot on suoritettu.

Jos opiskelijalle hyväksiluetaan yhteisten opintojen pakolliset ja valinnaiset opinnot jostakin oppiaineesta, kokonaisarvosana annetaan opintokokonaisuudesta ja merkitään alaviitteellä tieto, missä opinnot on suoritettu

6.3 Osaamisen tunnustaminen ammatillisesta perustutkinnosta

Ammatillisista tutkinnoista osaamisen tunnustaminen ja hyväksilukeminen perustuu

yleisiin periaatteisiin osaamisen ja suoritettavan tutkinnon keskeisten sisältöjen vastaavuudesta.

Toisesta ammatillisesta tutkinnosta

- yhteiset opinnot 20 ov
- vapaasti valittavat opinnot 10 ov (nimetään esim. valinnainen työssäoppiminen)
- opiskelijan halutessa myös muut valinnaiset ammatilliset opinnot 10 ov voidaan korvata aiemmilla suorituksilla (vaikka ne tutkintokohtaisessa opetussuunnitelmassa olisi määritelty sisällöllisesti tutkinnon ammatilliseksi opinnoiksi)

- ammatillisia opintoja siten kuin aiemmin on määritelty ammatillisesta osaamisesta ja sen arvioinnista. Aikaisemman tutkinnon työssäoppiminen hyväksytään siltä osin, kuin se on uuden perustutkinnon opetussuunnitelman perusteiden mukaista. Korvaavuuden arvioinnin tekee ammatinopettaja.

Kesken jääneestä ammatillisesta tutkinnosta

Opinnoista vastaavat opettajat vertaavat opiskelijan korvattavaksi esittämää osaamista opetussuunnitelman perusteisiin ja koulutuksenjärjestäjän vahvistamaan opetussuunnitelmaan ja päättävät sen perusteella osaamisen tunnustamisesta/ hyväksilukemisesta.

Opintokokonaisuuksien osasta suoritettua ammattiosaamisen näytöt hyväksytään ko. opintokokonaisuuden osanäytöiksi, mikäli arviointitiedot on taltioitu riittävän tarkasti niin, että koko näytön arvosana voidaan antaa.

Jos osaamisen tunnustaminen tehdään sellaisen tutkinnon opinnoista, johon ei vielä ole sisältynyt ammattiosaamisen näyttöjä, merkitään näyttötodistukseen ko. opintokokonaisuuden kohdalle opintokokonaisuuden nimi ja laajuus sekä maininta, että opinnot on suoritettu ennen ammattiosaamisen näyttöjen käyttöönottoa.

Opiskelija jatkaa opintojaan oppilaitoksessa voimassa olevan opetussuunnitelman mukaisesti. Jos opinnoista puuttuu vain vähän voidaan opiskelija kuitenkin ottaa opiskelemaan tutkinto loppuun vanhan opetussuunnitelman mukaisesti.

6.4 Työkokemuksella hankitun osaamisen tunnustaminen

Kesätyö ja ennalta hankittu työkokemus tulee hyväksilukea, mikäli näin hankittu osaaminen on opetussuunnitelman tavoitteiden mukaista.

Työkokemuksesta on esitettävä työtodistus. Jos työkokemuksella hankittu osaaminen kattaa koko opintokokonaisuuden, on opiskelijan osoitettava osaamisensa ammattiosaamisen näytöllä arvosanan saamiseksi.

Osaamista arvioiva ammatinopettaja ja opinto-ohjaaja tekevät päätöksen, montako opinto-viikkoa työkokemuksella hankittu osaaminen korvaa ammatillisista opinnoista.

Työkokemuksella hankittua osaamista voidaan hyväksilukea myös vapaasti valittaviin opintoihin.

6.5 Osaamisen tunnustaminen / hyväksilukeminen ulkomailla suoritetuista opinnoista tai työkokemuksesta

Ulkomailla hankittu osaaminen ja suoritettut opinnot tunnustetaan / hyväksilukeaan samoin periaattein kuin Suomessa hankittu osaaminen tai opinnot. Ulkomailla suoritetuista opinnoista tai työkokemuksesta on toimitettava hyväksyttävä suomenkielinen käännös todistuksista ja muista dokumenteista, joihin hakija vetoaa osaamisen tunnustamista arvioivalle opettajalle ja opinto-ohjaajalle. Jos työkokemus kattaa koko opintokokonaisuuden on osaaminen näytettävä arvosanan saamiseksi.

6.6 Varusmies- ja siviilipalvelusta hyväksilukeminen / osaamisen tunnustaminen

Varusmies- ja siviilipalveluksessa hankittua koulutusta voidaan hyväksilukea/ osaamista tunnustaa **perustutkintojen ammatillisiin opintoihin**, mikäli koulutuksen tavoitteet ja sisällöt pääpiirteissään vastaavat perustutkintojen ammatillisia opintoja. Hyväksiluettavien opintoviikkojen määrät ratkaistaan aina tapauskohtaisesti vertaamalla palveluksesta saatua todistusta kyseisen perustutkinnon koulutusohjelman opetussuunnitelmaan. Tarvittaessa osaamisen arvioinnissa käytetään näyttöä.

Varusmies- ja siviilipalveluksessa hankittua osaamista voidaan hyväksilukea myös **vapaasti valittaviin opintoihin**.

6.7 Muu osaamisen tunnustaminen / hyväksilukeminen

Opiskelijan muissa oppilaitoksissa hankimaa osaamista voidaan tunnustaa / hyväksilukea suoritettavaan perustutkintoon. Tällaisia opintoja ovat esim.: yliopisto-opinnot, ammattikorkeakouluopinnot, ammatti- ja erikoisammattitutkinnot, opinnot kansalais- ja työväenopistoissa tai kansanopistoissa. Osaamista verrataan aina tutkinnon tavoitteisiin. Näin myös valinnaisopinnoissa.

Urheilijakoulutus: urheilijakoulutuksesta hyväksilukeaan opiskelijan yhteisten opintojen valinnaiset opinnot 4 ov, muut valinnaiset opinnot 10 ov ja vapaasti valittavat opinnot 10 ov. Hyväksilukuja varten tehdään opintojen alussa suunnitelma. Lopullinen hyväksilukeminen tehdään koulutuksesta saatujen dokumenttien perusteella.

Vapaasti valittaviin opintoihin voidaan hyväksilukea lisäksi:

AVA ja Ammattistartin opinnot hyväksiluetaan vapaasti valittaviin opintoihin, voidaan hyväksilukea myös ammatillisiin, jos opinnot keskeisiltä sisällöiltään vastaavat toisiaan.

Opintojen aikana suoritettua **tavoitteellista ja ohjattua harrastustoimintaa**. Harrastustoiminnasta on esitettävä luotettava selvitys. Opiskelijan 40 tunnin toiminta vastaa yhtä opintoviikkoa.

Tutor-, ryhmäedustaja- tai opiskelijakuntatoimintaa todistusten ja harrastuskirjan mukaan. 40 tunnin koulutus ja toiminta vastaa yhtä opintoviikkoa

Autokoulu 1 ov luetaan hyväksi, kun opiskelija esittää B-ajokorttinsa lisäksi todistuksen joko Koulutuskeskus Salpauksen tai jonkun liikennekoulun järjestämästä 18-20 tunnin liikennekasvatuspaketin suorituksesta.

7 Arvioinnin toteuttaminen

7.1 Ammattiosaamisen näytön toteuttaminen ja arviointi

Ammattiosaamisen näytöt ohjeistetaan ja toteutetaan tutkintokohtaisessa ope-
tussuunnitelmassa kuvatulla tavalla. Am-
mattiosaamisen näytöt ajoittuvat koko
koulutusprosessin ajalla. Näytöillä on
mahdollista osoittaa ja arvioida työelä-
män edellyttämää laaja-alaista ammatil-
lista osaamista. Ammattiosaamisen näyttö
antaa palautetta opiskelijan vahvuuksista
ja kehittämistarpeista sekä edistää opiske-
lijän ammatillista kasvua. Ammattiosaa-
misen näytöissä opiskelijat pystyvät hyö-
dyntämään opintokokonaisuudessa ja
työssäoppimisjaksoilla oppimiaan asioita.
Arvioinnin tulee olla tarvelähtöistä ja kri-
teeriperusteista. Ammattiosaamisen näy-
töissä arvioitava osaaminen ja kriteerit on
määriteltävä ennalta.

Ammattiosaamisen näyttöjen kesto riip-
puu työstä tai työtehtävistä, joita tekemäl-
lä opiskelija osoittaa osaamistaan. Erilaiset
tehtävät vaativat eripituisia työskentelyai-
koja. **Ammattiaineiden opettajilla on vas-
tuu ohjata opiskelijoita ennen ammat-
tiosaamisen näyttöjä, näyttöjen aikana ja
niiden jälkeen.** Ammattiaineiden opettajat
perehdyttävät työpaikkaohjaajia ja opiske-
lijoita arvioinnin toteuttamisessa työssäop-
pimisjaksojen toteuttamisen yhteydessä.
Salpaus vastaa ammattiaineiden opettaji-
en ja muun ammattiosaamisen näyttöihin
osallistuvan henkilöstön kouluttamisesta.

Tutkintokohtaisessa ammattiosaamisen
toimikunnan hyväksymässä ammattiosaa-
misen näyttöjen toteuttamissuunnitelmas-
sa on määriteltävä **opintokokonaisuudessa ar-
vioitava osaaminen, arviointimenetelmät
ja niiden suhde toisiinsa.** Opiskelijan op-

pimista, työskentelyä ja osaamista arvioi-
daan monipuolisesti erilaisin menetelmin
kuten arviointikeskusteluilla ja itsearvioin-
nilla. Kaikki opetussuunnitelman perusteiden
mukaiset opiskelijan opintoihin kuu-
luvat opintokokonaisuudet tulee arvioida
ja kaikkien ammatillisten opintojen opin-
tokokonaisuuksien keskeinen osaaminen
tulee osoittaa ammattiosaamisen näytöillä
työelämän toimintakokonaisuuksina eli te-
kemällä käytännön työtehtäviä.

Opintokokonaisuuksittain määritellään
kaikki arvosanojen antamiseksi vaaditta-
vat opintosuoritukset. Ammattiosaamisen
näytöt ovat osa arviointia ja muu arviointi
voi perustua esimerkiksi kokeisiin, projekti-
töihin, oppimistehtäviin, työpäiväkirjoihin,
portfolioihin, opinnäytetöihin tai muihin
kirjallisiin tehtäviin, joilla opiskelijan osaa-
mista arvioidaan.

7.2 Ammattiosaamisen näyttö ja työssäoppiminen

Ammattiosaamisen näytöt suunnitellaan,
toteutetaan ja arvioidaan yhteistyössä
työelämän kanssa. Tutkintokohtaisiin ope-
tussuunnitelmiin on liitettävä näyttöjen
toteuttamis-, ajoitus- ja arviointisuunni-
telmat, jotka ammattiosaamisen toimi-
kunta hyväksyy. Opiskelijalle laaditaan
oppimistavoitteiden ja tarpeiden pohjalta
työssäoppimissuunnitelma, jossa mää-
ritellään oppimisen tavoitteet, sisällöt ja
menetelmät eri työssäoppimisjaksoille.
Työssäoppimissuunnitelmaan sisältyvä-
sä arviointisuunnitelmassa täsmennetään
arviointiajankohdat, arvioijat sekä mitä ja
miten arvioidaan.

Päällekkäistä arviointia tulee karsia myös
työssäoppimista arvioitaessa, jos työssäop-
pimisjakson aikana opittu osaaminen on
mahdollista arvioida ammattiosaamisen
näytössä. Säädökset ja määräykset edellyt-

tävät, että työssäoppiminen on ohjattua ja arvioitua. Tämä tarkoittaa sitä, että opiskelijaa ohjataan ja kannustetaan ja hänelle annetaan palautetta siitä, kuinka hän on oppinut ja omaksunut työssäoppimisjakson tavoitteiksi asetetut asiat. Opiskelijan osaamisen arviointi ja arvosanan antamiseen liittyvät päätökset voidaan tehdä kuitenkin ammattiosaamisen näytöllä.

Ammattiosaamisen näytöt järjestetään ensisijaisesti työssäoppimisen aikana, koska silloin opiskelijat pääsevät osoittamaan osaamistaan aidossa työympäristössä, myös ulkomailla (otettava huomioon suunnitelmaa laadittaessa, että näytön vastaanottajalla on tarvittava ammattiosaaminen). Työssäoppimispaikalla työpaikkaohjaaja seuraa ammattiosaamisen näyttöä ja antaa arviointikeskustelussa opiskelijalle arvokasta palautetta. Opiskelijan työskentelyä arvioidaan hänen toimiessaan työpaikan tavanomaisissa tehtävissä.

On erotettava toisistaan oppimisen aikainen arviointi ja ammattiosaamisen näyttö. Oppimisprosessin arviointi on oppimisen tukemista ja ohjaamista sekä oppimisen etenemisen seuraamista. Osaamisen (oppimisen tulosta) arvioitaessa pyritään arvioimaan kokonaisuuksien hallintaa - ei arvioida oppimisprosessia.

Ammattiosaamisen näyttöjen kesto riippuu työstä tai työtehtävistä, joita tekemällä opiskelija osoittaa osaamistaan. Eripituiset tehtävät vaativat eripituisia työskentelyaikojia.

Ammattiosaamisen näyttöjen vähimmäis- tai enimmäiskesto ei ole määrätty, koska esimerkiksi opiskelijan voimakas jännittäminen ammattiosaamisen näyttöön liittyen voi vaatia pidemmän näyttöajan. Oleellista on, miten näytön pituus on kirjattu ammattiosaamisen toimikunnan hyväk-

symässä arviointisuunnitelmassa. Näytön pituus kannattaa määritellä väljäksi, jotta tarvittaessa on mahdollisuus yksilöllisiin ratkaisuihin ja joustavuuteen opiskelijoiden kohdalla.

Arviointikeskustelu käydään suunnitellujen ja dokumentoitujen tavoitteiden pohjalta ja arviointikriteereitä noudattaen. Työssäoppimisen aikana osoitettu osaaminen on arvioitava niiden ammatillisten opintokokonaisuuksien osana, joihin työssäoppiminen sisältyy. Opiskelijan tutkintotodistukseen merkitään näkyviin työssäoppimisen laajuus, mutta erillistä arvosanaa ei merkitä. Tutkintoon sisältyvästä työpäikällä käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutusjakson arvioinnista päättävät opetuksesta vastaava opettaja ja työnantajan nimeämä henkilö yhdessä. Vastuu opintokokonaisuuden arvosanan antamisesta on opettajalla.

Hyvällä etukäteissuunnittelulla on suuri merkitys näyttöjen onnistuneelle toteuttamiselle. Opettajan tehtävänä on selvittää työssäoppimispaikan / näyttöpaikan sopivuus ennen opiskelijan työssäoppimista ja ennen näyttöjen antamista.

Jotta ammattiosaamisen näyttöihin liittyvät laatuksiteerit täyttyvät, opettajan on oltava käynyt työssäoppimispaikassa ennen ammattiosaamisen näyttöjä tai muuten varmistanut työssäoppimispaikan soveltuvuuden ammattiosaamisen näyttöihin (Huom. ulkomailla toteutettavat näytöt!).

7.3 Ammattiosaamisen näyttö muualla kuin työssäoppimispaikalla

Ammattiosaamisen näyttöjä ei ole aina mahdollista toteuttaa työssäoppimispaikoilla. Näyttöpaikkoina voivat olla myös muut kuin työssäoppimispaikat, oppilaitosten työtilat (opetusravintolat, kampaamot, laboratoriot, työpajat, harjoitusyritykset jne.) tai muut oppilaitokset. Oppilaitosnäyttöinä voidaan toteuttaa esimerkiksi työpaikoilla vaikeasti toteutettavat näytöt, näyttöjen täydentämiset ja näyttöjen uusinnat. **Uusintojen määrää ei ole määritelty, opettajan vastuulla on arvioida, onko opiskelijan osaamistaso riittävä uusinnan antamiseen ja arvosanan korottamiseen.**

Näyttöympäristöstä riippumatta oleellista on se, että osaamista osoitetaan tekemällä käytännön työtehtäviä, jotta ammattiosaamisen näyttöjen aito työelämälähtöisyys tulee taattua. Oppilaitosnäyttöjen yhteydessä täytyy erityisesti huolehtia, että ammattiosaamisen näyttöjen toteutusta ja arviointia suunnitellaan yhdessä työelämän edustajien kanssa.

Millaisiin perusteluihin ja kriteereihin päädytään oppilaitosnäyttöön, tulee olla kirjattuna tutkintokohtaisessa opetussuunnitelmassa.

7.4 Arvioinnista päättäminen

Opiskelijan opintosuoritusten ja osaamisen arvioinnista päättää arvioitavien opintojen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Tutkintoon sisältyvästä työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutusjakson arvioinnista päättävät opetuksesta vastaava opettaja ja työnantajan nimeämä henkilö yhdessä (L630/2005 § 25 b). Opettaja vastaa opintokokonaisuuden arvosanan antamisesta.

Opiskelijan ammatillisten opintokokonaisuuksien osaamista arvioidaan muun

arvioinnin ohella opiskelijan työpaikalla, oppilaitoksessa tai muussa koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa työtilanteissa ja -tehtävissä antamien ammattiosaamisen näyttöjen perusteella. Työssäoppimispaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävän ammattiosaamisen näytön arvioinnista Koulutuskeskus Salpauksessa päättävät opetuksesta vastaava ammatillisten aineiden opettaja ja työelämän edustaja yhdessä tai erikseen (L601/2005 § 25b). **Arvioinnissa käytetään kansallisia ammattiosaamisen näyttöaineistoja.** Mikäli kansallisten näyttöaineistojen käyttö ei ole mahdollista, tutkintokohtaiseen arviointisuunnitelmaan pitää kirjata perusteltu syy, miksi se ei ole mahdollista.

Ammattiosaamisen näyttöjä arvioivalla opettajalla on oltava kelpoisuus toimia ammatillisten opintojen opettajana. Opettajan kelpoisuudesta on säädetty asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. (Asetus opetushenkilöstön kelpoisuusvaatimuksista A 986/1998). Ammattiosaamisen näyttöjen arviointiin osallistuvalla muulla henkilöllä kuin opettajalla tulee olla sellainen koulutuksella, työkokemuksella tai muulla tavalla hankittu asianomaisen alan osaaminen ja ammattitaito, jota voidaan pitää riittävänä ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnissa. (A603/2005, 11§) Ammattiosaamisen toimikunta nimeää ammattiosaamisen näyttöjen arvioijat seuraavalla tavalla: Arvioijia ei nimitä henkilökohtaisesti; arvioijina toimivat ammattiaineiden opettajat, jotka ohjaavat työssäoppimista sekä työpaikkojen työpaikkaohjaajat ja opettajan läsnäolo ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamistilanteessa on tutkintokohtaista.

Ammattiosaamisen näytön arvioinnista päätetään näytön jälkeen käytävässä arviointikeskustelussa. **Opiskelija arvioi omaa kehittymistään, oppimismahdollisuuksiin sekä asetettujen tavoitteiden toteutumista, mutta hän ei osallistu arvosanasta päättämiseen.**

7.5 Ammattiosaamisen näytön arvosanan antaminen ja tallentaminen

Ammattiosaamisen näytön arvosana annetaan arviointikohteittain laadittujen arviointikriteerien pohjalta. Ammattiosaamisen näytön arvosana on perusteltava arviointiaineistossa. Arviointi dokumentoidaan ja tallennetaan opintokokonaisuuksittain. Myös silloin, kun näyttötilanteessa osoitetaan kahden tai useamman opintokokonaisuuden osaamista, on arviointi tehtävä ja tallennettava opintokokonaisuuksittain. Jos opiskelijan suorittama ammattiosaamisen näyttö kattaa vain osan opintokokonaisuudesta, on kunkin osan arvioinnin perusteena oleva aineisto tallennettava siten, että opintokokonaisuudesta mahdollista antaa ammattiosaamisen näytön arvosana.

Jos arviointikohteiden arvosanat eroavat paljon toisistaan, ei lasketa niistä keskiarvoa. Sen sijaan on arvioitava arviointikeskustelussa, mikä (eli mitkä arvioinnin kohteet) on tärkeintä osattavaa ko. opintokokonaisuudessa.

Arviointisuunnitelmassa pitää olla kirjattuna, miten ammattiosaamisen näytössä arvioinnin kohteet painottuvat!

Koulutuskeskus Salpauksessa käytetään yhteistä ammattiosaamisen näytön arvioinnin dokumentointilomaketta, joka arkistoidaan koulutusaloittain ja säilytetään vähintään 6 kk valmistumisesta. (A603/20 05 11a §).

Liite 1; Esimerkki ammattiosaamisen näytön arvioinnista.

Salpauksen johtoryhmän (7.4.2007) linjauksen mukaan **opettaja arvioi ammattiosaamisen näytön omalta osaltaan, vaikka ei olisikaan itse mukana näyttötilanteessa.** Opettaja luo oman näkemyksensä arviointikeskustelusta ja esittää täydentäviä kysymyksiä opiskelijalle ja työpaikkaohjaajalle. **Opettajan rooli on tulkita ja kohtuullistaa arviointia.** (Moderation arviointimenetelmä).

8. Yhteisten opintojen ja valinnaisten opintojen arviointi

Yhteisistä opinnoista (20 opintoviikkoa) on annettava erilliset arvosanat. Ammatillisiin opintokokonaisuuksiin mahdollisesti sisältyvät opinnot on arvioitava omina opintojaksoinaan. Opiskelijalle annettavassa opintosuoritusotteessa nämä opinnot on eriteltävä osaamisen tunnustamista ja jatko-opintoja varten. Vapaasti valittavien opintojen yhteyteen tulee mainita opinnoista alaviite: suoritettu yhteisten opintojen yhteydessä. Mikäli ammatillisiin opintoihin kuuluvina valinnaisina opintoina (muut valinnaiset 10 opintoviikkoa) opiskellaan lukion opetussuunnitelman mukaisia opintoja, noudatetaan todistusmerkinnöissä samoja ohjeita kuin vapaasti valittavien opintojen kohdalla. Opinnäytetyö arvioidaan niiden opintokokonaisuuksien osana, joihin se sisältyy. Koska opinnäytetyöstä annetaan tutkintotodistuksen erillinen arvosana (T1 – K5) tulee tutkintoکوhtaisesti arvioinnin toteuttamissuunnitelmassa esittää, kuka päättää opinnäytetyön arvosanasta.

Opiskelija voi samanaikaisesti suorittaa opintoja kahdessa toisen asteen tutkinnossa. Silloin luetaan hyväksi toisen tutkinnon yhteiset opinnot, vapaasti valittavat opinnot ja muut valinnaiset opinnot. Ammatillisiin kokonaisuuksiin kuuluvat päällekkäiset opinnot arvioidaan ja tunnustetaan.

9. Opintokokonaisuuden arvosanan muodostuminen

Opintokokonaisuuksien arvosanoja ei lasketa opintojaksojen tai niiden osien keskiarvioina. Opintokokonaisuuksien osat yhdistetään painottaen kokonaisvaltaista osaamista verrattuna opintokokonaisuuden tavoitteisiin. Jos opintokokonaisuutta on opettanut useampi kuin yksi opettaja, arvosanan antamisesta vastaavat opettajat yhdessä. Opintokokonaisuuden arvosanaa annettaessa painotetaan loppuvaiheen osaamista.

Arvosanat annetaan kaikista opetussuunnitelman perusteiden mukaisista opintokokonaisuuksista, myös kaikista vapaavalintaisista opinnoista. Arvosanalla tarkoitetaan opintokokonaisuudesta tehtävää numeerista arviointia. Yksittäinen opintojakso voidaan hyväksyä suoritetuksi ilman arvosanaa. Tällöin on varmistuttava siitä, että opiskelijalle pystytään antamaan opintokokonaisuudesta arvosana tutkintotodistukseen.

Sekä opiskelijan että arvioijan oikeusturvan kannalta on tärkeää, että opetussuunnitelmassa on selkeästi ilmaistu arvosanojen saamiseksi vaadittavat opintosuoritukset. Opintosuoritusten tulee olla sellaisia, että niiden avulla voidaan luotettavasti arvioida oppimistuloksia ja opinnoille asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Opetuksen aikana tehdyn oppimisprosessin arvioinnin tavoitteena on selvittää, missä arvioinnin tavoitteisiin on päästy ja missä edellytetään kehittymistä. Tämän arvioinnin ei pidä vaikuttaa opintokokonaisuudesta annettavaan arvosanaan.

9.1 Vaatimustasot ja arvosana-asteikko

Tutkintokohtaisiin opetussuunnitelmiin sisältyvät kuvaukset, millaista osaamista opintokokonaisuuksien vaatimustasot edellyttävät.

Opiskelijan hyväksytyt suoritukset arvioidaan käyttäen asteikkoa kiitettävä (5), hyvä (4-3), tyydyttävä (2-1). Vapaasti valittavat opinnot voidaan opiskelijan suostumuksella hyväksyä suoritetuiksi ilman arvosanaa.

Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan (HOJKS) ammattiosaamisen näytöt voidaan arvioida myös sanallisesti.

Opiskelijaa arvioidaan sen oppilaitoksen (esim. lukio) arviointikäytännön mukaan, jossa hän kulloinkin suorittaa opintokokonaisuuksia tai niiden osia. Jos oppilaitosten arviointiasteikot eroavat toisistaan, arvosanat muunnetaan ja vastaavuus määritellään opiskelijan eduksi.

Opiskelijan aikaisemmat opinnot tunnusta oppilaitos muuntaa arvosanat seuraavasti:

5-10	1-5	1-3	
erinomainen	10	kiitettävä 5	3
hyvä	9	kiitettävä 5	3
hyvä	8	hyvä 4	2
tyydyttävä	7	hyvä 3	2
kohtalainen	6	tyydyttävä 2	1
välttävä	5	tyydyttävä 1	1

10. Opinnoissa eteneminen

Opiskelijalla on lakisääteinen oikeus käyttää neljä vuotta tutkinnon suorittamiseen. Näin ollen hänen ei tarvitse anoa jatko-oikeutta 4. vuodelle. Riittää kun opiskelija ilmoittaa jatkavansa 4. vuodelle.

Jotta asiat ja opiskelijat pysyisivät hallinnassa, opiskelijan tulee kuitenkin ilmoittaa asiasta kirjallisesti ja keskustella opinto-ohjaajan kanssa opintojen loppuunsaattamisesta ja tehdä siitä suunnitelma.

10.1 Arvioinnin uusiminen ja arvosanan korottaminen

Opiskelijalle, joka ei ole suorittanut hyväksyttyvästi tutkintoon kuuluvia opintoja tai ammattiosaamisen näyttöjä tai opiskelijalle, joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, **tulee järjestää mahdollisuus uusintaan tai arvosanan korottamiseen (A603/2005 § 12)**. Arvosanan voi korottaa esimerkiksi kokeella tai näytöllä. Tutkintokohtaisissa opetussuunnitelmissa on määritelty opintojen etenemisehdot, jotka on selvitettävä opiskelijalle. **Opiskelijalle tulee tiedottaa uusintakerrat ja korotusmahdollisuudet etukäteen (uusintakertamahdollisuuksiin vaikuttavat tutkintokohtaiset eroavuudet)**. Hylättyjen opintojen jälkeen opiskelija jatkaa opintoja tarkennetun HOPS:n mukaisesti. HOPS:ssa määritellään tarvittavat lisäsuoritukset. Suorittamattomien opintojaksojen kohdalla voidaan selvittää, miten opiskelija voi osoittaa osaamisensa esimerkiksi ammattiosaamisen näytöllä.

10.2 Ammattiosaamisen näytön uusiminen ja arvosanan korottaminen

Opiskelijalle, joka ei ole suorittanut hyväksyttysti tutkintoon kuuluvia ammattiosaamisen näyttöjä tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on varattava mahdollisuus uusintaan tai arvosanan korottamiseen (A603/2005 § 12). **Koulutuksen järjestäjä ei voi määrittellä, kuinka monta kertaa uusiminen tai korottaminen on mahdollista. Koulutuksen järjestäjä voi kuitenkin määrittellä, mitä osaamista tulee vahvistaa ennen uusintaa.** Uusinnalla tarkoitetaan tilannetta, jossa opiskelija ei ole saanut ammattiosaamisen näytöstä hyväksyttävää arvosanaa, vaan hänen näytössä osoittamansa osaaminen on jäänyt alle T1 –tason. Arvosanan korottamisesta on kysymys, kun opiskelija on saanut ammattiosaamisen näytöstä hyväksytyt arvosanan, mutta se ei riitä opiskelijalle ja hän haluaa korottaa saamansa arvosanan.

Opiskelijalla on oltava mahdollisuus tutustua kirjalliseen tai muuten tallennettuun opintoja, osaamista tai ammattiosaamisen näyttöjä koskevaan arvioinnin perusteena olevaan aineistoon, jota on säilytettävä kuuden kuukauden ajan opiskelijan valmistelemisesta.

Opettajalla on vastuu ja velvollisuus huolehtia, että opiskelija saa tarvittaessa lisätukea ja opetusta ennen arvosanan uusimista ja korottamista. Näin turvataan opiskelijan valmiudet arvosanan korottamiseen.

11. Arvioinnin oikaiseminen

Arvioinnin oikaisupyyntö, ensimmäinen vaihe.

(Liite 2; Ensimmäinen arvioinnin oikaisuvaihe, ks. Salpauksen intranet)

Opinto-, näyttö- ja tutkintosuoritustensa arviointiin (opintokokonaisuus, opintojakso, opintojakson osa, ammattiosaamisen näyttö, osaamisen tunnustaminen) tyytymätön opiskelija voi pyytää siihen suullisesti tai kirjallisesti oikaisua rehtorilta, opettajalta tai muulta päätöksen tehneeltä henkilöltä. Oikaisupyyntö on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun opiskelijalla on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset tietoonsa. Oikaisupyynnön vastaanottavan henkilön on aina dokumentoitava oikaisupyyntö.

Tieto arvioinnista katsotaan saaduksi, kun arvosana on tallennettu opintorekisteriin tai muutoin saatettu opiskelijan tietoon. Opintojaksojen, opintokokonaisuuksien yms. arvosanat on tallennettava kahden viikon kuluessa ko. opintojen päättymisestä.

Ammattiosaamisen näytöissä 14 päivän oikaisuaika alkaa kulua siitä, kun opiskelija allekirjoituksellaan vahvistaa näytön arviointilomakkeeseen, ”olen osallistunut arviointikeskusteluun ja saanut arvioinnin tiedoksi”.

Liite 3; Muutoksenhakuohje sisältää ohjeen muun arvioinnin kuin ammattiosaamisen näytön tiedoksisuunnista.

Oleellista on, että ennen opintojen alkamista opiskelijalle on tiedotettu (ryhmänohjaaja) arvioinnin periaatteista ja niiden soveltamisesta: arvioinnin tehtävistä, kohteista, kriteereistä, arvosanan muodostumisesta, arvosana-asteikosta, arvioinnin uusimisesta, arvosanojen korottamisesta,

työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen arvioinnista, arvioinnin oikaisemisesta, osaamisen tunnustamisesta, arvosanojen tallentamisesta sekä tutkintotodistuksen sisällöstä.

Lisäksi jokainen opettaja tiedottaa opetusensa alussa ko. opintojaksoon tai opintokokonaisuuteen liittyvistä arvioinnin kriteereistä ja menetelmistä sekä kyseisiin opintoihin liittyvästä kirjallisesta arvioinnin aikataulusta.

Arvioinnin oikaisupyyntö, toinen vaihe

(Liite 4; Toinen arvioinnin oikaisuvaihe, ks. Salpauksen intranet)

Jos opiskelija on esitetyn oikaisupyynnön jälkeen tyytymätön arviointipäätökseen, hän voi hakea siihen kirjallisesti oikaisua Ammattiosaamisen toimikunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut kirjallisen tiedon päätöksestä. Ammattiosaamisen toimikunta voi velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin, jos arviointipäätös on ilmeisesti virheellinen.

Opiskelijan oikeusturvan kannalta on tärkeää, että uuden arviointipäätöksen tekevät toiset henkilöt kuin aikaisemmin.

12 Todistukset ja dokumentointi

Suoritettuaan hyväksytysti tutkintoon kuuluvat opinnot, opiskelija saa tutkintotodistuksen. tutkintotodistus sisältää päätötodistuksen ja näyttötodistuksen. Tutkintotodistuksen allekirjoittaa apulaisrehtori ja näyttötodistuksen toimielimen puheenjohtaja. Koulutuskeskus Salpauksessa päätötodistus ja näyttötodistus muodostavat yhtenäisen asiakirjan. (huom. opiskelijalla ei voi olla päätötodistusta ilman näyttötodistusta).

Tutkintotodistuksen tiedot kirjoitetaan opetussuunnitelman perusteiden määräysten mukaisesti.

Vapaasti valittavista opinnoista merkitään opintokokonaisuudet, niiden nimet ja laajuudet sekä yleensä myös arvosana. Vapaasti valittavat opinnot voidaan opiskelijan suostumuksella hyväksyä suoritetuksi ilman arvosanaa (A811/98 § 10). Tämä koskee myös muualla suoritettuja ja opiskelijalle hyväksi luettuja vapaasti valittavia opintoja, joista ei aina ole saatavissa arvosanaa. Koulutuskeskus Salpauksessa vapaasti valittavat opinnot arvioidaan ja arvosanat merkitään opintokorttiin.

Opinnäytetyöstä merkitään laajuus, nimi ja arvosana tutkintotodistukseen, ja se arvioidaan myös niiden opintokokonaisuuksien sisällä, joihin se kiinteästi liittyy.

Ammattiosaamisen näyttöjen arvosanat merkitään opintokokonaisuuksittain näyttötodistukseen Opetushallituksen määräyksen (32/011/2005) mukaisesti.

Mukautetut ja muunnetut tavoitteet

Mukautetuin tavoitein toteutettujen opintojen kohdalle merkitään viite ja todistuksen alalaitaan merkintä: toteutettu mukautetuin tavoitein ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 630/98 20 § mukaisesti. Muutetuin tavoitein toteutettujen opintojen kohdalle merkitään viite ja päättö- ja näyttötodistuksen alalaitaan merkintä: toteutettu muutetuin tavoitein ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 630/98 21 §:n mukaisesti.

Kun 18 vuotta ennen opintojen alkua täytännyt opiskelija ei ole sisällyttänyt opintoihinsa liikuntaa ja terveystietoa eikä taide- ja kulttuuriopintoja, merkitään kyseisten opintojen kohdalla viite ja todistuksen alalaitaan merkintä: toteutettu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 630/98 12 §:n mukaisesti.

Kun maahanmuuttajien ja äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen opintoviikot on yhdistetty, merkitään kyseisten opintojen kohdalle viite ja todistuksen alalaitaan merkintä: toteutettu valtioneuvoston päätöksen 213/99 mukaisesti. (OPH Määräys 34/011/2002)

Alakohtaiset erityistiedot: käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnossa merkitään koulutusohjelman lisäksi myös ammattiala (entisöinti, kiviala, tekstiiliala jne.).

Todistukseen kirjoitetaan ammattien harjoittamisesta johtuvat erityismääräykset: Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa: tutkinnon suorittaneella on oikeus harjoittaa terveydenhuollon ammattia terveydenhuollon ammattihenkilöstöstä annetun lain (L559/1994) ja asetuksen (A564/1994) mukaan.

Elintarvikealan, catering-alan, hotelli- ja ravintola-alan sekä kotitalous- ja kuluttajapalvelujen perustutkinnossa: Tutkinnon suorittaneella on Sosiaali- ja terveysministeriön antaman asetuksen (A1115/2000) edellyttämä elintarvikehygieeninen osaaminen.

Arvioinnin dokumentointi

Arvosanat tallennetaan opiskelijahallinto-ohjelmaan seuraavasti:

Arvosana/ merkintä kirjaimin	lyhenne
tydyttävä	1
tydyttävä	2
hyvä	3
hyvä	4
kiitettävä	5
hyväksytty	S
hylätty	0 (suoritus kesken, suorituksia puuttuu, tai hylätty koe), selitys/alaviite: mitä suorituksia opiskelijan on tehtävä, jotta hän saa hyväksytyin suorituksen
osallistunut opetukseen	OS (esim. maahanmuuttajilla)
vapautettu	V (alaviite: vapautettu opinnoista L630/98 21 § perusteella)

Arvosanaan liitettävät alaviitteet:

viitenumero)	toteutettu mukautetuin tavoittein ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 630/98 20 §:n mukaisesti.
viitenumero)	toteutettu muutetuin tavoittein ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 630/98 21 §:n mukaisesti
viitenumero)	toteutettu valtioneuvoston päätöksen 213/99 mukaisesti (maahanmuuttajien äidinkielen ja toisen kotimaisen kielen opintoviikot on yhdistetty)
viitenumero)	toteutettu L630/98 12 § mukaisesti (kun 18 vuotta ennen opintojen alkua täyttänyt opiskelija ei ole sisällyttänyt opintoihinsa liikuntaa ja terveystietoa eikä taide- ja kulttuuriopintoja)

Tunnustettu arvosana siirretään tutkintotodistuksesta opintosuoritusotteeseen, arvosanaan liitetään alaviite suoritettu xxx oppilaitoksessa. Jos suoritus tunnustetaan ilman arvosanaa merkitään se opintokorttiin merkinnällä S. Tutkintotodistukseen on kuitenkin voitava muodostaa opintokokonaisuuden arvosana. Vapaasti valittavien opintojen kohdalla merkitään tutkintotodistukseen hyväksytty tai opiskelijan suostumuksella suoritettu ilman arvosanaa (tyhjä tila arvosanan kohdalla), silloinkin opinnot on arvioitava. Opiskelun aikana tapahtuva opiskelijan arviointi dokumentoidaan opettajan arviointiasiakirjoihin. Kaikki arviointiasiakirjat [eli lopulliseen opintokokonaisuuden arvosanaan vaikuttavat asiakirjat, jotka on esitetty ko. tutkinnon opetussuunnitelman arviointisuunnitelmassa](#), säilytetään vähintään 6 kuukautta opintojen päättymisestä arkisto-ohjeen mukaisesti. Jos opiskelijalle ei voida antaa arvosanaa opintojaksosta/ opintokokonaisuudesta, opiskelijahallinto-ohjelmaan tallennetaan tiedot, mitä opiskelijan pitää vielä suorittaa saadakseen arvosanan. Opintojaksojen arviointitulokset ja opintokokonaisuuksien arvosanat tulee merkitä opintokorttiin [kahden viikon kuluessa](#) opintojakson/-kokonaisuuden päättymisestä.

13 Arviointi erityisopetuksessa

Erityisopetuksessa ja opiskelijan arvioinnissa lähdetään ensisijaisesti liikkeelle siitä, että opiskelija suorittaa tutkinnon valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa ilmaistujen tavoitteiden ja arviointimääräysten mukaisesti, vaikka hän tarvitsisi opinnoissaan runsaasti tukea. Oppimiseen liittyvät vaikeudet voidaan kompensoida erityisopetuksen tarjoaman tuen avulla, toisaalta erityistuen tarve voi olla myös muualla kuin oppimisessa. Tavoitteisiin pääsemiseksi voidaan erityisopiskelijalle järjestää lisäopetusta tai muita tukitoimia henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti.

13.1 Mukautetut ja muutetut tavoitteet (L630/1998 § 20, 21)

Mikäli opiskelija ei kuitenkaan tuesta huolimatta jossakin/joissakin opintokokonaisuudessa/opintokokonaisuuksissa saavuta opetussuunnitelman perusteissa ilmaistuja T1 -tason tavoitteita, opetus voidaan mukauttaa (A811/1998 § 8). Mukautaminen tarkoittaa opetuksen ja oppimistavoitteiden sopeuttamista opiskelijan oppimisedellytysten tasolle.

Kun opetussuunnitelman tavoitteita mukautetaan lain (L630/98 20 §) mukaisesti, tavoitteet johdetaan siten, että mukautetun kiitettävän (K5*) tavoitteet ovat vaatimustasoltaan alempia kuin T1 -tavoitteet. Opintokokonaisuuden tavoitekuvaukset on tehtävä kaikille tasoille T1* - K5*. **Erityisopiskelijoiden ammattiosaamisen näytöt voidaan arvioida myös sanallisesti.** On erityisen tärkeää, että kaikki opiskelijan kanssa tekemisissä olevat henkilöt tietävät tavoitteet ja toimivat mukautettujen tavoitteiden mukaisesti. Opiskelijan on myös tiedettävä, että mukautettujen tavoitteiden

mukaan suoritettu koulutus saattaa vaikuttaa jatko-opintoihin pääsemiseen ja niissä menestymiseen.

Opintokokonaisuudelle laaditaan uudet mukautetut tavoitteet ja arviointikriteerit, joista koulutuksen järjestäjä päättää. Opintokokonaisuuksien ja yksilöllisten tavoitteiden arviointikriteerit johdetaan yleisistä mukautetun arvioinnin kriteereistä. Mukautetuille tavoitteille laaditaan arviointikriteerit (arviointiasteikko: tyydyttävä, hyvä, kiitettävä * = alaviite mukautettu/yleiset mukautetun arvioinnin kriteerit.) Mukauttamisesta on tehtävä merkintä todistukseen ja opiskelijan arviointi suoritetaan mukautettuihin tavoitteisiin suhteutettuna.

Opintojaksojen tavoitteet on johdettu opintokokonaisuuden tavoitteista. Jos opettaja mukauttaa opintojakson tavoitteita, hän samalla selvittää yhdessä erityisopetuksen vastuuhenkilöiden kanssa, vaikuttaako se opintokokonaisuuden tavoitteiden mukauttamiseen. Tutkintokohtaisesti voi olla erityismääräyksiä mukauttamisen osalta.

Mukautetut tavoitteet voidaan tehdä opiskelijalle yhteen tai useampaan opintokokonaisuuteen. Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan koko koulutuksen ajan ja toiminta dokumentoidaan luotettavasti. Asetuksen mukaan erityisopetuksessa opetus on mukautettava siten, että opiskelija mahdollisimman suuressa määrin saavuttaa saman pätevyuden kuin muussa ammatillisessa koulutuksessa.

Opiskelijan HOJKS:iin eli henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan kirjataan opiskelijan mahdolliset mukautukset ja suunnitelma, miten tuki ja ohjaus järjestetään.

13.2 Mukauttamisen tarpeet

Mukauttamisen tarpeen toteaa yleensä opettaja omien havaintojensa kautta. Lisäksi oppimista voidaan arvioida erilaisin testein ja alkukartoituksin. Mikäli etukäteen varmistettujen dokumenttien ja moniammatillisten lausuntojen perusteella tiedetään, että opiskelija ei todennäköisesti pysty suoriuttamaan opintoja opetussuunnitelmassa kuvattujen tavoitteiden mukaisesti, opiskelija voi aloittaa opiskelunsa joissakin opintokokonaisuuksissa suoraan mukautettujen tavoitteiden pohjalta. Opetussuunnitelman perusteiden mukaisen arvioinnin on kuitenkin aina oltava mahdollista, mikäli opiskelijan edistyminen sitä edellyttää.

Aina ei voi etukäteen tietää, millaiset mahdollisuudet opiskelijalla on suoritua tutkinnon tavoitteista. Esimerkiksi peruskoulussa erityisopetuksessa ollut nuori voi varsin hyvin suoritua tutkinnosta ammatillisen koulutuksen oppimisympäristössä, jossa osaamisensa voi näyttää monin eri tavoin. Epävarmoissa tapauksissa on syytä lähteä toteuttamaan opetusta opetussuunnitelman tavoitteiden pohjalta ja opiskelun aikana havainnoida opintojen edistymistä ja vasta tarvittaessa mukauttaa tavoitteita ja arviointikriteereitä.

HOJKS ja HOPS -keskusteluissa on syytä hyvin huolellisesti selvittää sekä opiskelijalle että hänen vanhemmilleen mukautuksen merkitys. Heille tulee kertoa, millaiset mahdollisuudet opiskelijalla on päästä jatko-opintoihin ja ennen kaikkea, millaiset edellytykset hänellä on niissä menestyä. Toisaalta tulee myös korostaa opiskelijan realistisesti asetettujen tavoitteiden merkitystä hänen henkiselle hyvinvoinnilleen ja oikeudelleen saada edellytystensä mukaisesti onnistumisen kokemuksia.

13.3 Erityisopiskelijan arviointi ammattiosaamisen näytöissä

Erityisopiskelijan arviointi ammattiosaamisen näytöissä:

- arvioitsijat pystyvät arvioimaan opiskelijan erityistarpeen luonteen ja sen vaikutukset tehtävien suorittamiseen:
  - erityisopetuksellinen ammattitaito
  - työpaikkaohjaajien perehdyttäminen ja koulutus
- Ammattiosaamisen näytön suorittamiseen liittyvät erityisjärjestelyt (esimerkiksi lisäaika, suullinen täydentäminen, erityisopettajan tuki kirjallisissa tehtävissä) eivät alenna arvosanaa.
- Arvioinnin kohteet ja kriteerit on määriteltävä selkeästi ja ymmärrettävästi ja ne käydään läpi opiskelijan kanssa ennen ammattiosaamisen näyttöä.
- Sallitaan erilaiset tavat osoittaa ammatitaitoa.
- Arvioinnin kohteet ja kriteerit pysyvät samoina, vaikka ammattiosaamisen näytön toteutusta on yksilöllistetty.
- Tuen ja ohjauksen määrä voi vaikuttaa arviointiin, mutta se on määriteltävä ennen ammattiosaamisen näyttöä.
- Tarvittaessa ammattiosaamisen näytölle laaditaan mukautetut arvioinnin kriteerit.

Mukauttamismahdollisuus:

- Kun opiskelija suorittaa mukautetuin tavoittein opintokokonaisuutta, hänellä on oikeus suorittaa myös ammattiosaamisen näyttö mukautetuin kriteerein.
- Ammattiosaamisen näytön toteutuksessa huomioidaan opiskelijan yksilölliset tarpeet ja niiden vaikutus arviointiin.
- Opiskelijalle jää edelleen mahdollisuus suorittaa joko koko ammattiosaamisen näyttö tai sen osia yleisten tavoitteiden mukaisesti
- Työpaikkaohjaaja ja opiskelijaa ohjataan mukautettujen kriteereiden käytössä.
- Mukautus on kirjattu opiskelijan HOJKS:iin.

13.4 Todistus

Kun opetussuunnitelman tavoitteita on mukautettu lain L630/1998 § 20 perusteella, siitä on tehtävä merkintä todistukseen. Opiskelija saa tutkintotodistuksen, vaikka yksi tai useampia opintokokonaisuuksia olisi mukautettu tai hänet olisi vapautettu opinnoista lain L630/1998 § 21 mainituin perustein.

Mukautetuista tavoitteista tehdään alaviitemerkintä tutkintotodistukseen. Opintokokonaisuuden /opintokokonaisuuksien kohdalle tehdään merkintä ja vastaavaan alaviitteeseen kirjataan: Opinnot suoritettu mukautetuin tavoittein ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 630/1998 § 20 mukaisesti.

Jos opinnot jäävät olennaisilta osin puutteelliseksi, annetaan tutkintotodistuksen sijasta todistus suoritetuista opinnoista. Todistuksen liitteeksi voidaan antaa selvitys siitä, mitä opiskelija parhaiten osaa.

14 Maahanmuuttajaopiskelijoiden arviointi

Maahanmuuttajaopiskelijoiden arvioinnissa noudatetaan opetushallituksen 30.9.2005 Dnro 32/011/2005 ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelmasta ja näyttötutkinnon perusteista antaman määräyksen kohtaa 4.12. Maahanmuuttajaopiskelijoiden ja muiden eri kieli- ja kulttuuriryhmien opiskelijoiden oppimistulokset arvioidaan samalla tavalla kuin muidenkin opiskelijoiden. Tietoja ja taitoja arvioidaan sellaisilla menetelmillä, että kielitaidon mahdollinen puutteellisuus ei vaikuta arvosanaa heikentävästi. Arvioinnissa painotetaan käytännön työn

hallintaa ja toiminnallisia näyttöjä sekä käytetään toisiaan täydentäviä kirjallisia ja monipuolisia suullisia arviointimenetelmiä. Ammattiosaamisen näyttöihin liittyen opiskelijalla on oltava suomen tai ruotsin kielen osaaminen sellaisella tasolla, että hän ymmärtää annetut ohjeet.

Jos suomi ei ole opiskelijan äidinkieli, hänen opintonsa arvioidaan suomi toisena kielenä -tavoitteiden mukaisesti myös siinä tapauksessa, ettei hänelle ole erikseen järjestetty suomi toisena kielenä -opetusta. Kuitenkin mikäli opettaja ja opiskelija yhdessä arvioivat opiskelijan suomen kielen taidon äidinkielen tasoiseksi, osaaminen arvioidaan äidinkieli, suomenkieli -tavoitteiden mukaisesti. Päättötodistukseen merkitään, kumman tavoitteiden mukaisesti suoritusta on arvioitu ja arviointiasiekkona käytetään 1-5.

Jos opiskelija ei ole opiskellut ruotsia toisena kotimaisena kielenä, päättötodistukseen merkitään mitä hän on opiskellut sen tilalla (suomenkieli).

Sellaisen opiskelijan, jonka äidinkieli on muu kuin suomi, kielitaidon osalta varmistetaan ennen ammattiosaamisen näyttöä, että hänellä on sellainen kielitaito, että hän ymmärtää ammattiosaamisen näyttöihin liittyvät ohjeet ja määräykset. Tarvittaessa ohjauksessa ja suullisessa arvioinnissa voidaan käyttää apuna tulkkia.

Maahanmuuttajalle voidaan antaa tutkintotodistus, vaikka hänellä ei ole kaikista opintokokonaisuuksista arvosanaa. Tällöin todistukseen tulee merkintä opiskelijan opetukseen osallistumisesta ja tuntimäärä. Näin voidaan menetellä vain aloilla, joilla menettelystä ei aiheudu työelämässä ongelmia. (OPH määräys 34/011/2002)

ARVIOINNIN OIKAISUPYYNTÖ
Ensimmäinen arvioinnin oikaisuvaihe
OPISKELIJAN TIEDOT

Nimi		Opiskelijatunnus
Syntymäaika	Lähiosoite, postinumero ja -toimipaikka	
Puhelin	Sähköpostiosoite	
Tutkinto/ammattinimike	Tutkinnon laajuus (ov)	Opiskelun aloitusaika
Ryhmänohjaaja	Ryhmätunnus	

OIKAISUPYYNTÖ
* Laki ammatillisesta koulutuksesta, 25 C §

Haen oikaisua koskien	Nimi	Arvioinnin tulosten julkaisupvm	Arviointipäätöksen tehnyt henkilö
☐ Koetta			
☐ Opintojaksoa			
☐ Opintokokonaisuutta			
☐ Ammattiosaamisen näyttöä			
☐ Osaamisen tunnustamista			
☐ Opinnäytetyötä			
☐ Muu arviointi			
Perustelut oikaisupyyntölle			
Paikka ja aika	Opiskelijan allekirjoitus	Huoltajan allekirjoitus (alle 18-vuotiaan)	

PÄÄTÖS

Oikaisupyyntö ☐ Hyväksytään ☐ Hylätään	Päätöspykälä ja pvm	Päätöksentekijän allekirjoitus ja virka-asema
Perustelut		

JAKELU

☐ Opiskelija ☐ Ryhmänohjaaja ☐ Opintotoimisto (Winha)	☐ Koulutusjohtaja ☐ Rehtori
--	--

Opinto-, näyttö- tai tutkintosuoritustensa arviointiin tyytymätön opiskelija voi pyytää siihen suullisesti tai kirjallisesti oikaisua rehtorilta, opettajalta tai muulta päätöksen tehneeltä henkilöltä 14 päivän kuluessa arvioinnin tulosten julkaisemisesta.

24.9.2007

Mikäli opiskelija on tyytymätön opinto- tai tutkintotodistuksen arviointiin tai osaamisen tunnustamiseen, siihen voi pyytää suullisesti tai kirjallisesti oikaisua opettajalta, rehtorilta tai muulta päätöksen tehneeltä henkilöltä.

Arvioinnista opiskelijan tulee keskustella ensin arvioinnin antaneen opettajan tai muun arviointipäätöksen tehneen henkilön kanssa. Oikaisupyyntö on tehtävä 14 vrk:n kuluessa arviointipäätöksen saamisesta Arvioinnin oikaisupyyntö -lomakkeella (ensimmäinen arvioinnin oikaisuvaihe).

Jos opiskelija on tyytymätön tehtyyn uuteen arviointiin tai päätökseen, jolla pyyntö on hylätty, voi arviointiin pyytää oikaisua ammattiosaamisen toimikunnalta tai lukio-opinnoissa ko. koulutusjohtajalta kirjallisesti 14 vrk:n kuluessa arviointipäätöksen saamisesta. Arvioinnin oikaisupyyntö -lomakkeella (toinen arvioinnin oikaisuvaihe). Ammattiosaamisen toimikunta voi velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin, jos arviointipäätös on virheellinen.

OPISKELIJAN TIEDOT

Nimi	Puhelinnumero	Opiskelijatunnus
Ryhmänohjaaja		Ryhmätunnus

Olen vastaanottanut tiedon arvioinnista.	
Paikka ja aika	Opiskelijan allekirjoitus
Tiedon luovuttajan allekirjoitus ja nimenselvennys	

**ARVIOINNIN OIKAISUPYYNTÖ
Toinen arvioinnin oikaisuvaihe**
OPISKELIJAN TIEDOT

Nimi		Opiskelijatunnus
Syntymäaika	Lähiosoite, postinumero ja -toimipaikka	
Puhelin	Sähköpostiosoite	
Tutkinto/ammattinimike	Tutkinnon laajuus (ov)	Opiskelun aloitus aika
Ryhmänohjaaja	Ryhmätunnus	

OIKAISUPYYNTÖ
* Laki ammatillisesta koulutuksesta, 25 C §

Haen oikaisua koskien	Nimi	Arvioinnin tulosten julkaisupvm	Arviointipäätöksen tehnyt henkilö
☐ Koetta			
☐ Opintojaksoa			
☐ Opintokokonaisuutta			
☐ Ammattiosaamisen näyttöä			
☐ Osaamisen tunnustamista			
☐ Opinnäytetyötä			
☐ Muu arviointi			
Perustelut oikaisupyyntölle			
Paikka ja aika	Opiskelijan allekirjoitus	Huoltajan allekirjoitus (alle 18-vuotiaan)	

PÄÄTÖS

Oikaisupyyntö ☐ Hyväksytään ☐ Hylätään	Päätöspykälä ja pvm	Ammattiosaamisen toimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus
Perustelut		

JAKELU

☐ Opiskelija ☐ Ryhmänohjaaja	☐ Opintotoimisto (Winha) ☐ Koulutusjohtaja
---	---

Ammattiosaamisen toimikunta hylkää oikaisupyyntönsä tai voi velvoittaa suorittamaan uuden arvioinnin, jos arviointipäätös on ilmeisesti virheellinen. Toimikunnan päätös on lopullinen eikä päätöksestä voi enää pyytää oikaisua (Laki 601/2005: § 44).

Opetussuunnitelman perusteiden mukainen koulutus ja näyttötutkinnot

AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN JA NÄYTTÖTUTKINTOJEN KESKEISET PIIRTEET

AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT	NÄYTTÖTUTKINNOT
LAINSÄÄDÄNTÖ	
laki ja asetus amm. koulutuksesta	laki ja asetus amm. aikuiskoulutuksesta laki ja asetus amm. koulutuksesta
opetussuunnitelman perusteet	näyttötutkinnon perusteet
TUTKINTO	
ammattillinen perustutkinto	ammattillinen perustutkinto ammattitutkinto erikoisammattitutkinto
KOULUTUS	
osallistuminen koulutukseen, työssäoppimiseen ja ammattiosaamisen näyttöihin	ei edellytä valmistavaan koulutukseen osallistumista
osaamisen tunnustaminen	henkilökohtaistaminen
koulutuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelmista, jonka mukaan koulutusta toteutetaan	koulutuksen järjestäjä päättää valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä
AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT	
ammattiosaamisen toimikunta	NÄYTTÖTUTKINNOT tutkintotoimikunta
OPISKELIJAN ARVIOINTI	
arviointi koostuu ammattiosaamisen näyttöistä ja muusta arvioinnista	arviointi tehdään näytön perusteella
NÄYTÖN ARVIOIJAT	
arvioinnista päättävät opettajat ja työelämän edustajat yhdessä tai erikseen	arviointipäätöksen tekevät työnantajien, työntekijöiden sekä opetusalan edustajat yhdessä
ammattiosaamisen toimikunta; määrää arvioijat	tutkintotoimikunta hyväksyy arvioijat
arvioinnin on perustuttava opiskelijan itsearviointiin ja arviointikeskusteluun	tutkinnon suorittajalla tulee olla mahdollisuus perustella oma työsuorituksensa ja tekemänsä ratkaisut arvioijille

AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT	NÄYTTÖTUTKINNOT
<p>ARVIOINNIN OIKAISU</p> <p>oikaisupyyntö ensimmäisessä vaiheessa rehtorilta, opettajalta tai muulta arvioinnista päätöksen tehneeltä</p> <p>ensimmäisen vaiheen päätökseen voi hakea oikaisua ammattiosaamisen toimikunnalta</p>	<p>oikaisupyyntö tutkintotoimikunnalle</p> <p>valmistavan koulutuksen arviointia koskeviin oikaisuihin sovelletaan lakia ammatillisesta koulutuksesta</p>
<p>TODISTUKSET</p> <p>koulutuksen järjestäjä antaa, tutkintotodistus sisältää päättö- ja näyttötodistuksen</p> <p>erotodistus opinnot keskeyttävälle</p> <p>todistus suoritetuista opinnoista</p> <p>todistus aikaisemmin hankitusta osaamisesta</p>	<p>tutkintotoimikunta antaa tutkintotodistuksen</p> <p>tutkinnon osan suorittamisesta todistus</p> <p>osallistumistodistus valmistavasta koulutuksesta</p>

Ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmaperusteisessa järjestelmässä tutkinto suoritetaan suorittamalla hyväksyttävästi opetussuunnitelman perusteiden mukainen koulutus. Koulutusta ja tutkintoa ei voida erottaa toisistaan. Koulutukseen osallistuminen ja tutkinnon suorittaminen ovat sama asia. Tästä syystä tutkintoa koskeva säätely kohdistuu koulutukseen. Säädelyjä ovat muun muassa koulutuksen sisältö, opintosuoritusten arviointi ja koulutuksesta annettavat todistukset. Tutkintotodistukset myöntää koulutuksen järjestäjä.

Näyttötutkintoperusteisessa järjestelmässä tutkinto suoritetaan osoittamalla tutkinnon perusteissa määritelty osaaminen tutkintotilaisuuksissa. Tutkintotilaisuuksien järjestämisestä ja tutkintotodistusten myöntämisestä vastaavat kolmikantaiset tutkintotoimikunnat. Ne hoitavat tehtävänsä tekemällä tutkintojen järjestämissopimuksia koulutuksen järjestäjien ja muiden laitosten kanssa. Tutkinto ja koulutus on erotettu toisistaan. Tästä syystä säätely kohdistuu lähinnä vain tutkintoihin.

Koulutuskeskus Salpaus

www.salpaus.fi

Puh. (03) 828 11

Fax (03) 828 2185